

Litteratur

Karin Friis Plum, Jørgen Ledet Christiansen og Benedikt Otzen (red.)

Tre jødiske legender. Josef og Asenat – Jobs Testamente – Abrahams Testamente. Indledning og oversættelse ved K.F. Plum, J.L. Christiansen og B. Otzen. København: Forlaget Anis 2009. 192 s. Kr. 189.

I dansk sammenhæng har vi en fornem tradition for oversættelser af jødiske tekster fra århundrederne umiddelbart før og efter vor tidsregning. Det store pionerarbejde, oversættelsen af 17 gammeltestamentlige pseudepigrapher, fandt sted i perioden 1953-76. Værket, der udkom løbende i hefter, kunne subscriberes, hvilket mange faktisk gjorde, ikke bare blandt forskere, men også ude i landets præstegårde.

Benedikt Otzen, Karin Friis Plum og Jørgen Ledet Christiansen har nu besørget en oversættelse af endnu tre væsentlige pseudepigrapher eller jødiske legender, som man bevidst i titlen vælger at kalde dem, da de leverer legendarisk og ikke-bibelsk stof om tre kendte skikkelser fra GT. Det drejer sig om Abrahams Testamente (AbrTest), der først kom til forskernes kendskab så sent som i slutningen af 1800-tallet, den novelleagtige Josef og Asenat (JosAs) samt Jobs Testamente.

Pseudepigrapherne udgøres af en blandet samling skrifter, der kan være vanskelige at definere entydigt. Det er, som Otzen bemærker, en meget "rig og mangearteret litteratur: legender om de bibelske skikkelser, historie, belæring og poesi, og ikke mindst "åbenbaringstekster" der løfter sløret for himlens og jordens indretning og for de sidste tiders hemmeligheder." I den aktuelle udgivelse, der udmærket repræsenterer spændvidden i den pseudepigrafiske litteratur, findes det hele: således modtager Asenat åbenbaringer af et himmelsk sendebud, der ligner Josef, fremfører poetiske udformede bekendelser og Abraham tages med på en apokalyptisk himmelrejse kort før sin død, medens vi i Jobs Testamente bl.a. stifter nøjere bekendtskab med Sitidos, Jobs første (!) hustru.

Karin Friis Plum har tidligere redegjort for sit forskningsmæssige arbejde med JosAs, bl.a. i artiklen "Tilflugts- og moderby" i Forum for Bibelsk Eksegese 2, 1990. Nu foreligger så selve oversættelsen af Asenat-beretningen, der med sine motiver forståeligt nok har spillet en vis rolle i kristen sammenhæng. Plum har i sin forskning særligt interesseret sig for kvindehistorie og kvindehistorier i Det gamle Testamente. Den altdominerende hovedperson i JosAs er da også en kvinde fra GT, nemlig Josefs egyptiske hustru Asenat. Når en lidt perifer skikkelse som Asenat, der i 1 Mos faktisk kun omtales kort tre steder, får tildelt en hovedrolle, så er det også et karakteristisk træk for flere pseudepigrafiske tekster, medens andre i stedet supplerer og udbygger historien om de mere velkendte skikkelser som fx Job eller patriarken Abraham. Alle tekster er oversat fra græsk. Medens der er bred enighed

om, at JosAs og Jobs Testamente oprindeligt er skrevet på græsk, hersker der lidt større usikkerhed mht. AbrTest, hvor de græske versioner i højere grad synes at være præget af semitiske vendinger. Oversættelserne, der falder læseren mundrette, er tilføjet tekstkritiske noter og varianter, dog ikke for JosAs' vedkommende. Det skyldes, bemærkes det, et kompliceret rekonstruktionsarbejde med denne tekst, men så meget mere interessant ville et tekstkritisk apparat i en eller anden form vel egentlig have været! Plum råder dog bod herpå med sin udførlige gennemgang af tekstproblemerne i præsentationen. Hvad angår form og indhold, så tager de tre skrifter sig som nævnt ganske forskellige ud. Fælles for alle er dog det bibelske forlæg. Hvert skrift rummer en række temaer, men overordnet kan man sige, at hovedtemaet for JosAs er Asenats kærlighed til Josef og hendes omvendeshistorie, i Jobs Testamente drejer det sig om udholdenhed og barmhjertighed og i AbrTest står gæstevenskabet centralt sammen med forståelsen af den "retfærdige" død i modsætning til den "utidige" død. De oversatte tekster er vedføjet fyldige indledninger, der redegør for teksternes indhold, forskningshistorie og ikke mindst individuelle særpræg men også afhængigheden af de bibelske tekster. De respektive præsentationer gør det indlysende, hvorfor pseudepigrapherne er uomgængelige, hvis man vil nå til en dybere indsigt i det jødiske miljø, som kristendommen voksede ud af. Samlet set giver indledningerne læseren et udmærket indblik i, hvor den aktuelle forskning i den intertestamentare litteratur befinder sig i disse år.

Lars Hagensen

Philipp Melanchthon

Ethica Doctrinae Elementa et Enarratio Libri quinti Ethicorum. Red. Günter Frank og Michael Beyer. Editionen zur Frühen Neuzeit. Lateinisch-deutsche Quelleneditionen 1. Stuttgart-Bad Cannstadt: frommann-holzboog 2008. XLII + 271 s. 1 ill. € 186.

Forlaget frommann-holzboog har tradition for udgivelse af solide tekstudgaver af ellers vanskeligt tilgængelige værker. Serien *Editionen zur Frühen Neuzeit* er ny og skal gøre kulturhistorisk betydelige kilder til reformationstiden tilgængelige i originaltekst med den paralleloversættelse, der bliver stadigt mere nødvendig. Seriens skriftudvalg er ikke begrænset til teologiske skrifter alene, men vil bringe værker fra hele den reformationshistoriske bredde. Første bind i serien er Melanchthons *Ethica Doctrinae Elementa et Enarratio Libri quinti Ethicorum* fra 1550. Som titlen angiver, drejer det sig om en indføring i etikens grundbegreber (1. del) og en udlægning af femte bog i Aristoteles' *Nikomacheiske etik* (2. del). Bogen er en væsentlig kilde til den navnlig efter Luthers død tiltagende reformatoriske Aristoteles-reception, ikke mindst fordi Melanchthons etiske lærebog blev et af hans mest udbredte værker. I store dele af det 20. århundrede lå Melanchthonforskningen mere eller mindre brak, blandt fordi det i stor udstrækning lykkedes Holl og